20.10.2022
Salmi Olli

FINANSSIALA

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

Jatkokirjelmä UJ 25/2022 vp - U 72/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 575/2013 muuttamisesta, direktiiviksi direktiivien 2013/36/EU ja 2014/59/EU muuttamisesta ja asetukseksi asetuksen (EU) N:o 575/2013 ja direktiivin 2014/59/EU muuttamisesta (Basel III -standardien täytäntöönpano)

FA toivoo lisää konkretiaa ja selkeyttä Suomen neuvottelutavoitteisiin

- Neuvotteluiden edetessä on olennaista, että Suomen neuvottelijoilla on selkeät ja konkreettiset neuvottelumandaatit, joita heidän pitää edistää
- Taloustilanteen vaikeutuessa on tärkeää, että yritysten ja kotitalouksien lainansaantia ei vaikeuteta Baselin standardien tarpeettoman tiukoilla ja Suomen erityispiirteisiin sopimattomilla ja epätarkoituksenmukaisilla ehdoilla
- Mikäli Basel III-uudistus vaikuttaa kielteisesti lainantarjontaan ja -kysyntään, se heikentää Suomen talouden kasvuedellytyksiä ja sitä kautta heijastuu myös valtiontalouteen
- Suomen erityispiirteet tulee sovittaa Baselin standardeihin ja Baselin tavoitetta riskiperusteisuuden lisäämisestä tulee puolustaa EU-neuvotteluissa
  - Finanssiala on laatinut Baselin standardien tavoitteiden kanssa yhtenevät konkreettiset ehdotukset, joita se toivoo edistettävän
- Finanssiala on yllättynyt viranomaisten laatimien vaikutusarvioiden suurista muutoksista. Arviot eivät tunnu olevan linjassa mm. EBAn laatimien EU-tason arvioiden kanssa.

Talousvaliokunta ja suuri valiokunta ovat asettaneet aiemmissa lausunnoissaan Suomen neuvottelutavoitteiksi ratkaisut, joilla turvattaisiin Suomen talouskasvua ja rahoituksen saatavuutta laina-asiakkaille. Suuri valiokunta mm. painotti, ettei neuvottelujen lopputuloksena syntyvä kokonaisuus saa voimaantullessaan vaarantaa matalariskisen yritys- ja asuntorahoituksen saatavuutta.

On tärkeää huomata, että *saatavuuskysymys ei tarkoita* pelkästään sitä, onko pankeilla mahdollisuuksia lainoittaa asiakkaitaan. *Saatavuudessa on ensisijaisesti kyse siitä, voidaanko lainoja myöntää sellaisin ehdoin, että lainanottajat ovat halukkaita ottamaan lainoja.* Lainojen ehtojen tulee heijastaa lainan todellista riskipitoisuutta ja tämä mahdollistetaan sillä, että sääntelyssä lainakustannuksiin vaikuttavat vakavaraisuusvaateet määritellään todellisen riskin mukaan.

1 Tavoitteiden selkeyden ja konkreettisuuden vaatimus korostuu

Neuvottelujen edetessä neuvostossa tulee hyvin tärkeäksi, että neuvottelumandaatit ovat konkreettiset ja selkeät eivätkä abstraktit tai tulkinnanvaraiset. Tämä auttaa osaltaan Suomen neuvottelijoita, koska heillä on tällöin eduskunnan selkeä tuki takanaan.

Suuri valiokunta korosti lausunnossaan erityisesti komission ehdottaman siirtymäsäännösten tarkastelulausekkeen merkitystä, koska se luo perustan sille, että ennen siirtymäaikojen päättymistä voidaan sääntelyn soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella arvioida mahdollisten lisäehdotusten tai muutosten tarvetta sääntelyyn.

Talousvaliokunta on pitänyt siirtymäsäännöksiin sisältyvien laskentasääntöjen pysyvyyttä välttämättömänä asiana. Talousvaliokunta korostaa jatkoneuvotteluissa olevan tärkeää, että samalla kun epätarkoituksenmukaisia ehdotuksia tulee pyrkiä torjumaan, yhtä tärkeää on, että vastustamisen yhteydessä Suomi *toisi neuvotteluihin omia, parempana pitämiään ratkaisuja yhteisesti sovittujen päämäärien saavuttamiseksi. FA näkee nämä seikat tärkeinä, jotta suuren valiokunnan aiemmin lausunnossaan esittämiä tavoitteita tosiasiallisesti edistettäisiin neuvotteluissa.*

FA toteaa, että näiden yllä mainittujen *parempana pidettävien* ratkaisujen esittämisessä alkaa olla kiire. *FA:n tiedossa ei ole, että Suomi olisi neuvotteluissa esittänyt tällaisia ratkaisuja. Suomi näyttää pitkälti tukeneen komission esitykseen sisältyviä ehdotuksia.*

2 Taloustilanne ei salli toissijaisten päämäärien ajamista neuvotteluissa

Suomalaisten taloustilanne on vaikeutumassa ja rahoitustarpeet lisääntymässä. Kotitaloudet ja yritykset kohtaavat nousevia energia-, ruoka- ja muita elinkustannuksia. Koska pankit ottavat sääntelyuudistukset huomioon jo ennen niiden todennäköistä voimaantuloa vuonna 2025, vaikutukset näkyvät etupainotteisesti mm. lainanannossa. Rahoitusehtojen kiristyminen uudistusten seurauksena voisi aiheuttaa lisävaikeuksia yrityksille ja kotitalouksille ja vähentää erityisesti investointitoimintaa. Tämä heijastuisi väistämättä kielteisesti yleiseen talouskehitykseen sekä valtiontalouteen verotulojen vähentymisen ja erilaisten menojen lisääntymisen kautta. Myös tarve erilaisille valtiontakauksille tai muille tukitoimille voisi kasvaa.

Onkin tärkeää, että EU-neuvotteluissa keskitytään Basel-uudistusten kannalta olennaisiin seikkoihin ja ajetaan tavoitteita, jotka *turvaavat kohtuulliset lainaehdot vähäriskisille asunto- ja yrityslainoille* ja edelleen kannustavat tätä kautta myös lainanottajia omien riskiensä hallintaan.

On syytä huomata, että *kysymys ei ole* tässä kohtaa niinkään siitä, *selviävätkö pankit* tulevien pääomavaateiden tasoista, sillä pankkien pääomatilanne on hyvä. *Kysymys on siitä, millä ehdoin pankit voivat tehdä kannattavaa liiketoimintaa asiakkaidensa kanssa ja millaiseen liiketoimintaan pääomia kannattaa uusien vaatimusten myötä käyttää*. Jos saataviin liittyvien riskien suuruutta valvonnallisesti tai lainsäädännöllisesti keinotekoisesti nostetaan riskilaskennassa, voi tämä tarkoittaa heikkeneviä lainaehtoja osalle laina-asiakkaista taloudellisen tilan heiketessä samaan aikaan.

Finanssiala onkin harmistunut viranomaisten laatimien vaikutusarvioiden yllättävästä vaihtelusta, sillä se voi hämärtää kuvaa siitä, mikä neuvotteluissa on tärkeää. Mielikuvaksi voi jäädä se, että pankkien pääomavaateet pysyvät kohtuullisina ja sen ansiosta muutoksia ei tapahdu. Tämä ei pidä paikkaansa. Pankit ovat jo sopeuttaneet toimintaansa valvontavaateiden ja tulevan sääntelyn vuoksi ja tekevät niin

vastaisuudessaankin omien strategisten valintojensa puitteissa sääntelyyn sopeutumiseksi. Nämä sopeutustoimet vaikuttavat markkinakilpailun asettamissa puitteissa myös siihen, millä ehdoin pankit voivat tarjota rahoitusta asiakkailleen.

Basel III-uudistukseen suoranaisesti liittymättömien päämäärien, kuten valtiolainojen riskipainokohtelun muuttamista, ei kannattaisi priorisoida tässä tilanteessa neuvotteluissa, vaan huomio ja energia tulisi keskittää nimenomaan sääntelyn riskiperusteisuuden turvaamiseen suomalaisten lainamarkkinoiden vähäriskisten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi. Valtiolainojen vakavaraisuuskohtelun ajaminen on sinänsä tärkeä seikka, mutta se kuuluu pankkiunionin loppuunsaattamiseen, ei Basel III -uudistukseen.

3 Yksityiskohtaiset neuvottelutavoitteet

FA esittää konkreettisiksi ja selkeiksi neuvottelutavoitteiksi seuraavia asioita:

-RS-rakentaminen täytyy sulkea yksikäsitteisesti pois spekulatiivisten kiinteistösijoitusten määritelmästä.

-Asunto-osakeyhtiöiden nykyisen sääntelykohtelun jatkuvuus ja asunto-osakkeiden kohtelu RRE-lainoina (Residential Real Estate) täytyy yksikäsitteisesti varmistaa.

-Pankkien strategiset sijoitukset (esim. pankkiryhmän vakuutusyhtiöomistukset) täytyy erottaa muista oman pääoman ehtoisista sijoituksista ja niihin täytyy saada soveltaa alhaisempaa riskipainoa (100 %:n riskipainoa).

-Vähäriskisten asuntolainojen, joiden luototussuhde eli luoton suhde vakuuden arvoon on alle 55 % (LTV, loan-to-value), täytyy saada pysyvästi alhaisempi, todellista riskiä heijastava riskipainokohtelu kuin komission ehdotuksessa. Menettelyä tulisi voida soveltaa myös korkeamman LTV:n asuntolainojen siihen osaan, jonka LTV on alle 55 %.

-Vähäriskisten yritysluottojen tulee voida saada pysyvästi alhaisempi, todellista riskiä heijastava riskipaino, eikä riskipainon alhaisuus saa riippua siitä, hankkiiko yritys ulkoisia luottoluokituksia. Tämäntyyppisten ylimääräisten transaktiokustannusten keinotekoinen lisääminen ei sovi heikkenevään taloustilanteeseen.

Vähäriskisiä asuntolainoja koskien Suomen asettamat tavoitteet voidaan toteuttaa huomioimalla alle 55 %:n luototussuhteen osuus lainoissa sekä standardimenetelmää että riskilaskentamalleja käytettäessä. Standardimenetelmään voidaan lisätä alhaisempia riskejä huomioon ottavat riskipainoluokat, ja sisäisten mallien kohdalla voidaan sallia kokonaisriskipainolattiaan laskentasäännön pysyvä sopeutus, joka huomioi näiden vähäriskisten lainojen osuuden (siirtymäsäännön laskentasäännön pysyvyys). Lisäksi asuntolainojen kohtelun riskilaskennassa tulisi olla yhteneväinen kaikissa jäsenvaltioissa eikä komission esityksen mukaisesti kansallinen optio.

Luottoluokittelemattomia yritysluottoja koskien FA esittää Suomen asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi siirtymäajan kohtelun tekemistä pysyväksi. *Kompromissina* neuvoston neuvotteluissa voisi olla, että yritysluottojen vakavaraisuuslaskentaa voitaisiin myöhemmin tarkastella uudelleen, mikäli ulkoiset

luottoluokitukset ovat yleistyneet riittävästi siten, että esim. 80 %:lla yrityksistä on luottoluokitus. Tällöin sääntely toteutettaisiin vasta, kun markkinoiden olosuhteet tosiasiallisesti vastaisivat sitä tilannetta, jota varten sääntely on luotu. On huomattava, että ulkoisten luottoluokitusten käyttö on ylipäätään Baselin standardienkin mukaan jäsenvaltioiden täydessä harkintavallassa. FA:n ehdotus pohjautuu komission siirtymäsäännöksen pysyväksi laatimiseen edellä mainitulla tarkastelulausekkeella. Alhaisempaa riskiä vastaavan riskipainon käyttö sallittaisiin vain alhaista riskiä osoittaville yrityksille, Baselin standardien mukaisesti.

FA on tehnyt yksityiskohtaiset artiklamuotoilut kaikista em. ehdotuksista ja näille on olemassa Baselin standardeihin sopivat perustelut. Ne voidaan antaa neuvottelijoiden käyttöön ja olisi hyödyllistä, että neuvottelijat käyttäisivät niitä Suomen tavoitteiden ajamiseen.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila

Johtaja, pääekonomisti